Söğüt

Türk Edebiyatı Dergisidir

YIL 3 – SAYI 16
TEMMUZ - AĞUSTOS 2022

(İki ayda bir yayımlanır)

KURUCUSU
NEVZAT KÖSOĞLU

ÖTÜKEN NEŞRİYAT A.Ş. ADINA İMTİYAZ SAHİBİ
Ertuğrul Alpay

BASKI
Çınar Matbaacılık ve Yay. San. Tic. Ltd. Şti.
Yüzyıl Mah. Matbaacılar Cad. Ata Han
No:34 K:5 Bağcılar / İstanbul
Tel: (0212) 628 96 00
Sertifika No: 45103

YILLIK ABONELİK BEDELLERİ
6 sayı abone bedeli **225 ₺**

ISSN
2687-6523

ABONELİK
www.sogutdergisi.com/abonelik

Abonelik bağlantısına gitmek için kare kodu telefonunuza okutabilirsiniz.

GENEL YAYIN YÖNETMENİ
Sinan Terzi

YAYIN KURULU
Asuman Demir
Feyza Ay
Merve Sevde Selvi
M. Tuğrul Çolak

DANIŞMA KURULU
Asuman Güzelce
Ayşegül Büşra Paksoy
Bahtiyar Aslan
Cengizhan Orakçı
Göktürk Ömer Çakır
Oğuzhan Murat Öztürk
Senail Özkan
Şerif Aydemir

İLETİŞİM
sogut@otuken.com.tr

GRAFİK TASARIM
Damla Acar

Söğüt'te neşredilen nesir ve şiirlerin tüm yayın hakları Ötüken Neşriyat A.Ş.'ye aittir. Matbu veya dijital başka mecralarda kullanımları, yayınevinin iznine tabidir.

Sevgili *Söğüt* ailesi, yazılarınızı Times New Roman fontunda, 12 punto, 1.15 satır aralığında iki yana yaslı bir şekilde gönderebilirsiniz. Referans vereceğiniz metinler için Chicago dipnot ve kaynakça sistemini kullanmanızı rica ederiz.

SÖĞÜT'TEN

SİNAN TERZİ

"AŞKIN İŞİ HAYRET İÇRE HAYRET"

Türk Edebiyatının XVIII. yüzyılda yaşamış en büyük şairlerinden kabul edilen Şeyh Galib bu sayımızda dosyamıza konuk oluyor. Türk şiirinin yüzyıllar içerisinde çağlayıp akışında Klasik Türk edebiyatının son büyük temsilcisi olarak da tanımlanan Galib, Hüsn-ü Aşk adlı eseriyle sözünü söyleyip gencecik denebilecek bir yaşta hayata veda etmiştir. Devrinin en büyük şairlerine taş çıkartan bir biçim, içerik ve söyleyişle herkesin takdirini kazanmış bir gönül adamıdır aynı zamanda. Kısa ömründe aşksız yazmamış, konuşmamış, oturmamış, kalkmamış, el açmamış, el uzatmamış, cihanda gezmemiş, insan içine karışmamış, adeta aşk olmuş bir anıt insan karşımızdaki. Kıymeti ne denli bilindi, şuara şiirlerine ne denli eğildi, edebiyat camiası hakkını ne kadar verebildi şüpheli. Zaten çalışarak, ilham alarak, geleneğe dayanarak yazmak işin zor kısmı… Bunun yerine deneme yanılma, bulduğuna sarılma, patlıcan kurutur gibi ipe dizme, suyunu bırakıp posasını emme, abide bilinen ne varsa gömme, ulaşamadığı ciğere zaten murdar deme eğilimlerinin bu kadar yükseldiği bir çağda geleneğin adını anmak dahi yeterince tehlikeli değil mi? İşte tema dosyamızda da bu çağa, döneme, zamana atıf yapılıyor. "Deneyselden evrensele" ulaşma kaygısının izleri sürülüyor. Söğüt'ü takip edin. O kendi yolunu çizerken hiçbir yola da bigâne kalmıyor ve kendi sözünü bu zamana kadar olduğu gibi yine söylüyor. Yine Şeyh Galib ile bitirelim bu takdmimizi:

Bu nükteyi reh-revan mukirdir

Hem-rah ile rah ikisi birdir.

(Yola gidenler bu ince şeyi bilirler: Yoldaşla yolun ikisi birdir)

DOSYA: BAHAEDDİN ÖZKİŞİ

AYSUN ÇELİK İLE ŞEYH GALİB ÜZERİNE BİR RÖPORTAJ **/ 8**
CENGİZHAN ORAKÇI

ŞEYH GALİP GAZELİNDE ZITLARIN UYUMU: ATEŞ VE SU **/ 20**
DOÇ. DR. NAZİRE ERBAY

ŞEYH GÂLİB VE AŞK KAPISIPROF. DR. **/28**
FAHRİ KAPLAN

ŞEYH GÂLİB GAZELİNE YAPISÖKÜM GİRİŞİMİ: VERDİĞİNİZ SÖZÜ DE YEMİNİ DE BAĞLANIP BOZACAKSANIZ, DURUN! **/ 39**
SERVET SENA ÇELİK

HÜSN Ü AŞK'TA AYNA SEMBOLÜ YAHUT HÜSN AYNASINDA AŞK, AŞK AYNASINDA HÜSN **/ 45**
EMİNE ALTINKAYNAK

ŞEYH GÂLİB'İ ANLAMA-MA KILAVUZU **/ 52**
MEHMET BİLAL YAMAK

KENDİNE İYİ BAK / AŞK MERDİVENİ **/ 56**
MURAT KAYMAZ

HENÜZ KİŞİSEL GELİŞİM YOKKEN: "HOŞÇA BAK ZÂTINA..." **/ 61**
YAĞIZ GÖNÜLER

BİRDENBİRE BUL AŞKI **/ 65**
RECEP DEMİR

BEN GALİB **/ 69**
CENGİZHAN ORAKÇI

TEMA: DENEYSEL ŞİİR

DÜNYA LABORATUVARINDA ŞİİR **/ 82**
M. TUĞRUL ÇOLAK

ŞİİR DUVARINA BANTLANAN MUZ: DENEYSEL ŞİİR **/ 85**
M. SADİ KARADEMİR

DENEYİN BUGÜNÜ YAHUT MEKTEBE DÖNÜŞ **/ 88**
ERAY SARIÇAM

DENEME

İNSAN BU **/ 112**
TEKİN ŞENER

DİLBER UYANDIRMA SERVİSİ **/ 122**
PROF. DR. ALİ DUYMAZ

ATEŞ YİYENLER VE TAŞRALILIK: ÖFKE ÜZERİNE BİR DEĞİNİ **/ 134**
MURAT SALDIRAY

ELEŞTİRİ GÜNLÜĞÜ **/ 148**
ORÇUN ÜÇER

BİR GÜZEL İNSAN OĞUZ ÖZKAYA **/ 163**
MEHMET ALİ KALKAN

YÜZÜ SUSUZ **/ 177**
PROF. DR. MUSTAFA SARI

DAHA GELMESİN! **/ 189**
ŞUHEDA KABUKÇU

HAYAT DÖNGÜSELDİR **/ 208**
BURAK YETİŞMEZ

HİKÂYE

KANI YUTAN SOKAK **/ 94**
HİKMET ŞİMŞEK

YOL ARKADAŞI **/ 107**
KADER KÖMÜRCÜ

ESKİLER ALIRIM
AHMET ERGİN / 118

GERÇEĞE PARALEL
ELİF KESİKOĞLU / 130

KIZ KAÇIRAN
AYŞE YAZICI YAVUZ / 140

SÜT DÖKÜLDÜ
ÖZER ŞEN / 157

KÂĞIT PARÇASINI İSTEKSİZCE
AHSEN DALCA KORKUTAN / 170

YARIM
UĞURCAN DİLBER / 183

YAŞAYAMAYANLAR
RÜMEYSA OĞUZ / 193

KARANLIĞA MERSİYE
CİHAN ÖZKAN / 213

BAYKUŞ
GÜNEL İMRAN / 219

BEKLEYİŞ
RECEP YILMAZ / 223

ŞİİR

BİR GÜN OLURSAN
FAHRİ KAPLAN / 93

KEZA
DURMUŞ BEYAZIT / 98

AYNI KADRAJ
EDA FIRAT / 106

SORMA
HÂFIZ-I ŞÎRÂZÎ TÜRKÇELEŞTİREN: MEHMET ÇALIŞKAN / 116

ASLINDA YÜZÜN GÜZEL
M. SADİ KARADEMİR / 129

ÜTOPİK BİR TASMA
A.SAMET ATILGAN / 139

VANTROLOGUN İNTİHARI
İLHAMİ ATMACA / 146

KİLCE
NESLİHAN MAGUNACI / 155

ARTIK ÇOK UZAKLARDA
BÜŞRA YALÇINKAYA / 160

KAİNAT, AYNA VE DİĞERLERİ
MURAT SERDAR ÇAKIROĞLU / 169

UĞRUN UĞRUN UĞRADIĞIN
İBRAHİM DAŞ / 176

YANSIYAN
AHMET SEFA YALÇIN / 182

ZEBRA OLAYI
MUHAMMET DURMUŞ / 188

PORTAKAL POETRY
M. TUĞRUL ÇOLAK / 192

RÜYADA AYILAN UYKU
KADİR TEPE / 206

GUİLLAİN BARRE
BÜNYAMİN AYVAZ / 212

ÇÖL YA DA DENİZ
BAHADDİN TUNCER / 216

ARDINDAN KANSIZ ÖLÜLER BIRAKAN CELLATLAR
OĞUZHAN GÜNDÜZ / 222

RÖPORTAJ

ALİ GÜNVAR İLE SÖYLEŞİ
ABDULLAH EZİK / 197

İNCELEME

YALNIZLIĞIN FELSEFESİ ÜZERİNE BİR İNCELEME
KADER DEDE / 99

DOSYA:

ŞEYH GALİB

AYSUN ÇELİK* İLE ŞEYH GALİB ÜZERİNE BİR RÖPORTAJ

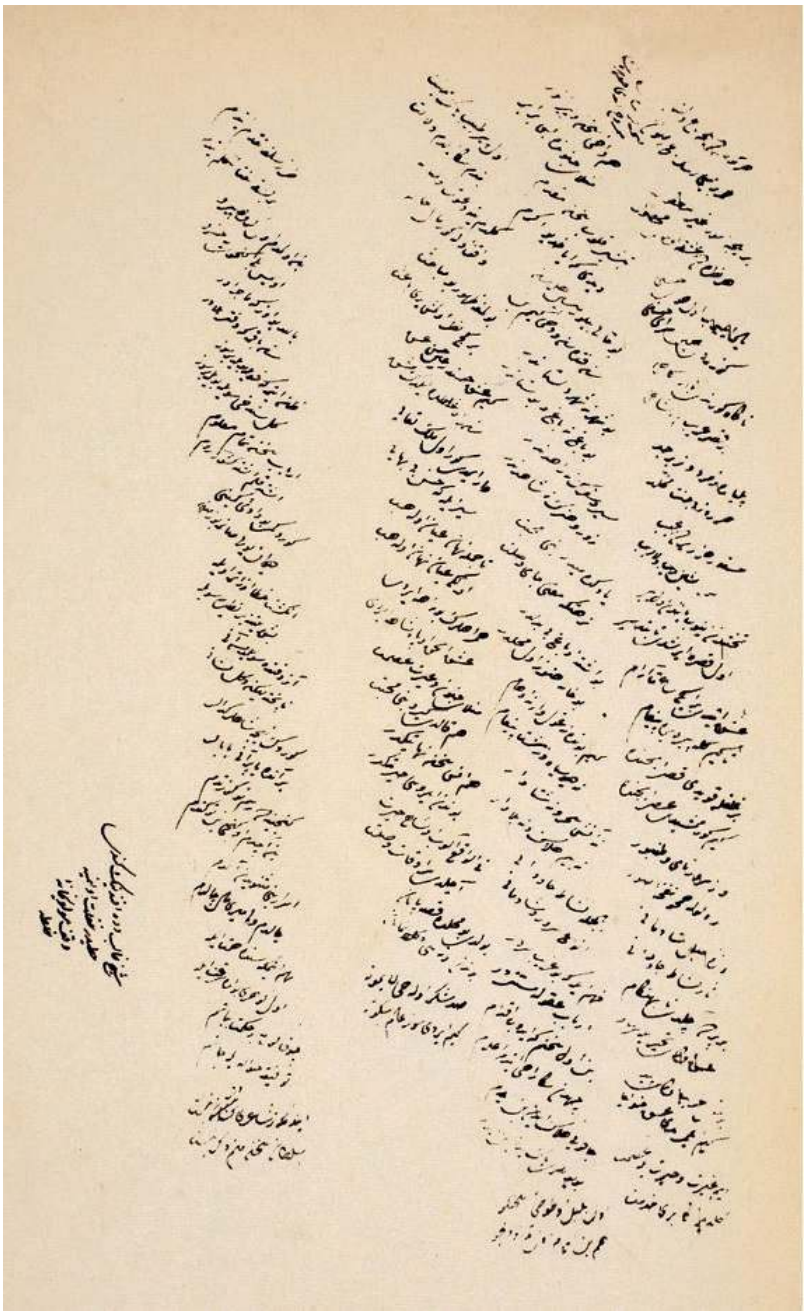
"ŞEYH GALİB... MANA DA SES DE ONDA KEMALE ERMİŞ"

■ RÖPORTAJ: CENGİZHAN ORAKÇI

SİZ DE UYGUN GÖRÜRSENİZ SÖYLEŞİMİZE ŞÖYLE BİR SORUYLA BAŞLAMAK İSTİYORUM. SONRADAN ADINA "DİVAN ŞİİRİ" DEDİĞİMİZ ŞİİRİMİZDE ÇOK BÜYÜK ŞAİRLERİN YETİŞTİĞİ BİR GERÇEK. FAKAT BUNLARIN HİÇBİRİ ŞEYH GÂLİB'E GÖRE GÜNÜMÜZE KADAR ETKİLİ OLAMAMIŞTIR. SEZAİ KARAKOÇ'TAN BEHÇET NECATİGİL'E, TANPINAR'DAN ORHAN PAMUK'A KADAR PEK ÇOK EDEBİYATÇININ ESERLERİNDE ONA BİR GÖNDERME VAR. DİĞER DİVAN ŞAİRLERİNE GÖRE GÂLİB'İN BU DERECE ETKİLİ OLMASI, BU ETKİNİN GÜNÜMÜZDE DE SÜRMESİNİN SEBEBİ NEDİR? ONUN ŞİİRİNDE FARKLI OLAN NEDİR?

Müsaadenizle ben de küçük iki şerhle; "dîvân şiiri" değil de "kadîm şiir" ya da "klasik şiir" demeyi tercih ederek başlamak isterim. "Eski

* Doç. Dr. Aysun ÇELİK, Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili Ve Edebiyatı Bölümü, Eski Türk Edebiyatı A.B.D.

(https://islamansiklopedisi.org.tr/seyh-galib kaynağından alınmıştır.)
Şeyh Galib'in *Hüsn ü Aşk* adlı eserinin müellif hattı nüshasından bir sayfa
(Süleymaniye Ktp., Hâlet Efendi, nr. 171, s. 24)

ŞEYH GALİB GAZELİNDE ZITLARIN UYUMU: ATEŞ VE SU

■ NAZİRE ERBAY*

Doç. Dr. Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı,
nazire.erbay@atauni.edu.tr

Şeyh Galib, klasik Türk edebiyatının şiir diline getirdiği yenilikçi anlatım ve anlayıştaki tesirli solukla dikkat çeker. Şeyh Galib, yaşadığı yüzyılın şartları bir yana, kadim olana bağlı kalarak 'mümkün yeni'yi en mükemmel şekilde eserlerine ekleyen nadir sanatkârlardandır. Galib'in hemen bütün eserlerinde, bilhassa, temsilin içine örtülü olarak fikrî çözümleme imkânını yerleştirmiş olması, onun sanat anlayışının da ayırt edici özelliğidir. Galib, eserlerinde bilhassa hayale işaret eden kelime ve kelime gruplarının özgün bileşenli katmanlarını, dardan genişe doğru, düz ya da tezatlık ilişkisi içinde belli anlatım unsurlarıyla özenle yerleştirir. "Galib pek 'kişisel' üslup sahibi şairlerimizdendir. Manzumelerini çoğu kez ince hayallerle örmesi, o zamana kadar alışılmamış türden bol mecazlı bir anlatım kullanmış olması onun eserle-

ŞEYH GÂLİB VE AŞK KAPISI

■ FAHRİ KAPLAN

Şeyh Gâlib'in şiirinin en başta bir aşk şiiri olduğunu söyleyebiliriz. Ünlü mesnevisine verdiği *Hüsn ü Aşk* ismi onun şiirinin de muhteva ve niteliğini ortaya koyar. Tıpkı bu şaheserinin sonunda Hüsn (güzellik) ve Aşk'ın aslında aynı oluşunun ortaya çıkması gibi güzellik ve aşk Şeyh Gâlib'in şiirinde birbirinin aynı olan ve birbirini bütünleyen bir şekilde tecelli eder. Gâlib Dede, aynı eserinde yer alan: "Hîç aşkdan özge şey revâ mı / Sarf etmege gevher-i kelâmı" (2017: s. 66) beytinde de söz cevherini aşktan başka bir şeye sarf etmenin uygun olmayacağını söyleyerek içinde aşkı terennüm etmeyen sözün israf olduğunu dile getirir.

Aşkı şiirinin merkezine yerleştirmiş olan Şeyh Gâlib'in Dîvân'ında "aşk"ın bizzat redif olarak kullanıldığı dört gazel yer alır (Kaplan,

ŞEYH GÂLİB GAZELİNE YAPISÖKÜM GİRİŞİMİ: VERDİĞİNİZ SÖZÜ DE YEMİNİ DE BAĞLANIP BOZACAKSANIZ, DURUN!

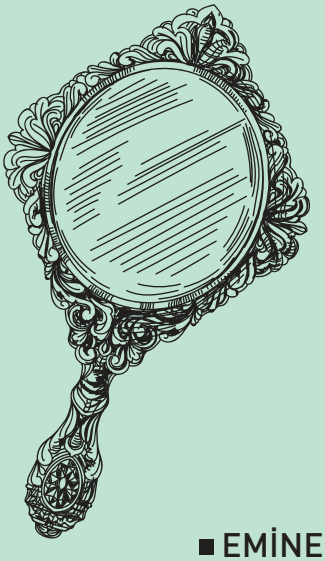

■ SERVET SENA ÇELİK

Yapısökümü kavramı; şüpheciliği ile maruf olan Descartes değişen ve zamanla gelişerek vatandaşı filozof Derrida tarafından sistemli bir hale getirilen bir arka plana sahiptir. Tıpkı Descartes'de olduğu gibi Derrida hayatı bir kurmaca olarak tasvir ederek çözülmesi bir güç krizin içinde bulunulduğu iddia eder. Bu miras düşünce zaman içerisinde varoluşa dair felsefi bir yöntemden hayatın her alanına ve edebiyata doğru yol alır. Derrida 1960'larda bu kriz odaklı şüpheciliğinden yola çıkan görüşü 'yapısökümü' olarak nitelendirerek kâmil bir halde disiplinler arası bir hüviyete sahip olarak bilim dünyasına sunar[1]. Derrida bu kavramı ilk olarak 1967 tarihli Ses ve Fenomen Dergisi'nde

[1] ÖZTEK, C. E. (2019). "Yapısöküm Kuramı Bağlamında Ahlat Ağacı ve Kelebekler Filmindeki "İmam" Temsilleri", Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, s: 3, sf: 320.

HÜSN Ü AŞK'TA AYNA SEMBOLÜ YAHUT HÜSN AYNASINDA AŞK, AŞK AYNASINDA HÜSN

■ EMİNE ALTINKAYNAK

Şeyh Gâlib, *Hüsn ü Aşk*'ı 1197 (1782-83) yılında, altı ay gibi kısa bir sürede ve henüz 26 yaşındayken yazmıştır. Klasik mesnevi formunda kaleme alınan *Hüsn ü Aşk* bir "tahmîd"le başlar; bu bölümü "na't", "mi'râciyye", "medhiyye" (Mevlânâ Celaleddîn-i Rûmî ve babası Mustafa Reşid Efendi'ye dair) "sebeb-i te'lîf", "âgaaz-ı dâstan" bölümleri takip eder ve mesnevi, "fahriyye-i şâirâne" bölümünün de yer alığı "hâtime" ile son bulur. Aruzun "Mef'ûlü mefâilün feûlün" kalıbıyla yazılan eser, 2041 beyitten ibarettir. "Tardiyye" (bir mesnevi içinde kaside ya da gazel söyleme) bölümleri bu sayıya dâhil değildir ve *Hüsn ü Aşk*'ta her biri altı bentten oluşan dört "tardiyye" vardır.[1]

[1] "Tardiyye", *Hüsn ü Aşk*'ta "musammat" nazım şekliyle kullanıldığından zamanla bu nazım şeklinin yerine kullanılır hâle gelmiştir. (Bkz. İskender Pala - Filiz Kılıç, "Musam-

ŞEYH GÂLİB'İ ANLAMA-MA KILAVUZU

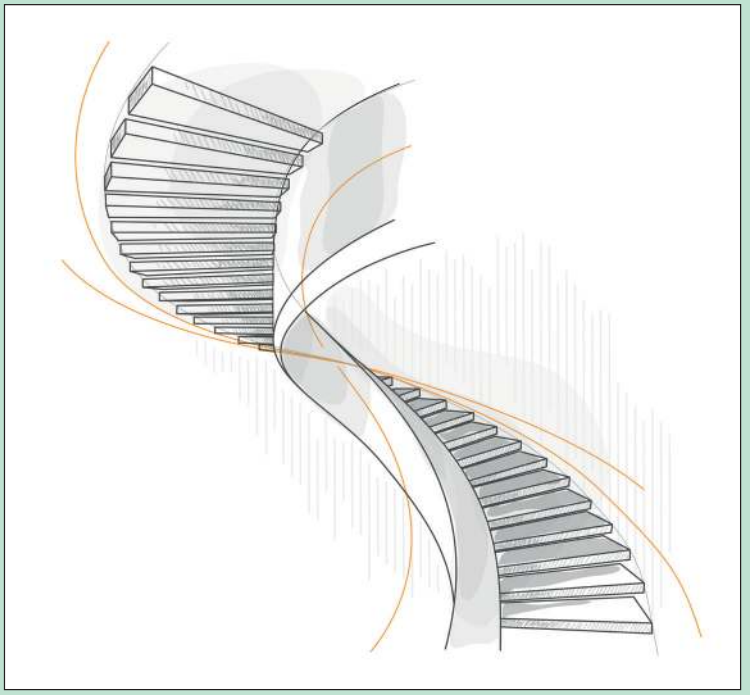

-Çantanda hangi kitap var?
-Fusûsu'l-hikem var hocam. Okula gidip gelirken otobüste okuyorum.

■ MEHMET BİLÂL YAMAK

Okuma, yazma ve anlama üzerine kafa yoranların bir merhaleden diğer bir merhaleye geçerken ayaklarının değmesi muhtemel bir eşik var: Matbaanın icadı ya da basılı kitaplar dünyası. Matbaadan önce söz güneşi ile ısınan okuma/kıraat dünyasına matbaanın icadından sonra mürekkep yağmurları yağdı. Daha önce bir anlatıcının ya da okuyucunun etrafında bir araya gelen kitleler; cümleleri, kelimeleri herhangi bir cerrahi işleme tabi tutmaksızın sadece dinliyor ve sözün büyüsüne kendilerini bırakıyorlardı. Walter Benjamin'in çok özleyeceği "hikâye anlatıcısı" henüz hayattaydı. Bizim kültürümüzde, bir eseri, topluluğun önünde nağmeli ya da nağmesiz, bazen ise açıklayarak okuyanların sıfatları dahi vardı: Mesnevîhân, mevlidhân, muhammediyyehân, şifâhân. Herkesin her kitabı okumadığı devirler. Okuma ile

KENDİNE İYİ BAK / AŞK MERDİVENİ

■ MURAT KAYMAZ

“Kendini bil!’’ buyurmuş bir nakıs. Amma gamdaşlar sanılmasın ona bir garezimiz vardır. Haşa ki nakıs kardeşimizdir. Nasıl olmasın! Aynı ve bir hakikatten pay alarak gelmedik mi âleme? Beriki şunu aldı, öteki bunu. Biri az kodu heybesine şundan, öbürü çokça aldı bundan. Vallahi hepsini sığdıran olmadı yüklüğüne. İmdi ete kemiğe bürünüp geldiğimiz pazarda, al bunu ver şunu diye dolanmada değil miyiz a birader a hemşire! Güya Yunan Tanrısıymış bu nakıs kardeşimiz. Apollon. Kendini bilmek lafzı onun Delfi’deki tapınağının girişinde yazılıymış. Hem altın harflerle. Müşküldür yarenler Yunan’ın Tanrıları, Tanrıçaları. Dolambaçlıdır işleri. Bu Apollon efendinin de ipliğini pazara neden sonra seren, Alaman üdebasından Nietzsche olmuşmuş derler. O da buyurmuş ki Apollon aklıselimin timsali ise onun göbek-

HENÜZ KİŞİSEL GELİŞİM YOKKEN: “HOŞÇA BAK ZÂTINA...”

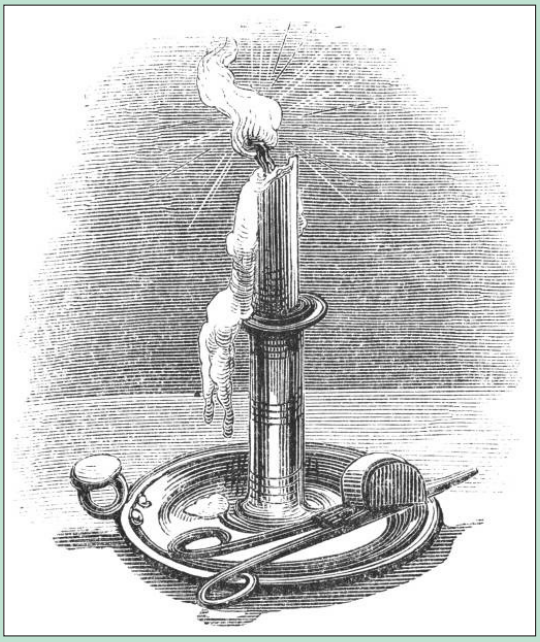
■ YAĞIZ GÖNÜLER

İnsandan konuşuyoruz, insanı arıyoruz, insanları yargılıyoruz, insanların kendi aralarındaki ilişkileri eleştiriyoruz. Günlük ilişkilerimizde en çok kullandığımız sorular ve cümleler insana dair. Sinirlendiğimizde “Sen kimsin be?” diye soruyoruz mesela karşımızdakine. Güzel bir davranışla karşılaştığımızda “İşte insan!” diyerek coşkuya kapılıyoruz. Darda kalmışların, yolda kalmışların hâlini gördükçe, onlara bir el dahi uzanmadığını fark edince “İnsanlık ölmüş be!” diyoruz. Bir yandan da özellikle sosyal medyada insanlık üzerine söylenmiş sözleri paylaşıyoruz. İlgi alanlarımıza göre felsefeden psikolojiye, tasavvuftan müziğe kadar insanın ne olduğuna dair cevaplar arıyoruz.

Hepimiz öyle veya böyle büyüyoruz. Bu büyümenin ne kadarı olgunlaşma ne kadarı kemale erme istikametinde birleşiyor orası ayrı.

BİRDENBİRE BUL AŞKI

Annem için...

■ RECEP DEMİR

Şeyh Galip'i okumak uzak zamanlardan ve uzak ülkelerden dönen gizemli bir seyyahın nadide incilerle dolu dağarcığını açarak bir masalın içine girmek gibidir. Göz ucuyla ima ederek büyüleyen suskun periler, fıskiyelerinden kıvılcımlar saçılan havuzlar, kan sızan yaralarını sessizce örten şikâyetsiz âşıklar, kıpkızıl göklere kanat açan kır atlar, bir türlü gidilemeyen davetkâr bahçeler… Hâlbuki Galip'in resmettiği bu âlem, klasik İran ve Osmanlı şiirinde asırlardır işlenmekte olan malzemeye dayanmaktadır. Nazım şekli, kafiye, vezin hatta kelime kadrosu ile eski şairlerle aynı yoldan gitmesine rağmen onun şiirinde başka bir renk, özel bir duyuş, kendisine mahsus bir soyutlama kabiliyeti dikkati çeker. Pek az şairde insan ve eşyanın böylesine ince hayallerle işlenerek masalsı hatta uhrevi nitelik kazandığını görürüz.

BEN GALİB

■ CENGİZHAN ORAKÇI

"Galib sözüm âteşîndir hep
Hâmem bana hem-zebân-ı dildir"

Ben Galib, kalbinde mağlup olan. Ateşi talim edenlerin dergâhında doğdum; Yenikapı Mevlevihane'si evimizin hemen yanı başındaydı. O zamanlar İstanbul'un en güzel çağlarıydı dersem mübalağa olmaz sanırım. Her ne kadar savaş meydanlarında yenilgiler görmeye başlasak da şehrimiz bir cennet bahçesiydi adeta.

Mevlanakapısı'na çok yakın bir evde oturuyorduk. Mahallemiz bir baştan bir başa ahşap evlerle çevriliydi, duvarlarından köpürüp taşan türlü çiçek ve yeşilliklerle bezeliydi sokaklarımız. Hemen öte yanda